

Ҳамдилӣ аз ҷамзабонӣ беҳтар аст!

БЕШКЕНТ

Нашрияи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Носири Хусрав

Рӯзнома аз соли 1999 нашр мешавад

№09-10 (279), 24 Апрели соли 2020

Дар ин шумора:

КОРҲОИ ОММАФАҲМОНӢ ОИД БА ПЕШГИРИИ БЕМОРИИ СИРОЯТИИ КОРОНАВИРУС

Саҳ. 2

НОРМУҲАММАД БУБИЕВ: "НИҲОЛҲОИ ПАРВАРИДАМ ЧУН ЧИГАРБАНДОМ ҲАСТАНД"

Саҳ. 3

МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КАК НАУКА

Саҳ. 4

ИМОМЗОДА САЛИМ: "ДАР МУРОЧИАТИ ШАХСОНИ ВОҶЕЙ ВА ҲУҚУҚӢ НАБОЯД ИФОДАҲОИ ҚАБЕҲ, Ё ТАҲҚИРУ ТАҲДИД ИФОДА ГАРДАДА БОШАД"

Саҳ. 5

АНИСИ КУНЧИ ТАНҲОӢ КИТОБ АСТ

Китоб- ин мӯъҷизаи олам метавонад, одамро аз кулли балоҳо эмин нигоҳ дорад, мушкilotи зиндагиро бартараф созад. Китоб ин нодиртарин ганҷи олам ба ҳар хонадон файзу баракат ворид месозад. Китоб аст, ки чун инсон бо он сару кор мегирад, тавфиқ меёбад, кораш барор мегирад. Китоб доруест, ки ба кулли дардҳо дармон мебахшад. Китоб ба аҳли башар сабақ медиҳад, сабақи инсонгарой. Китоб сабақ медиҳад, ки инсоният пастиро аз баландӣ, некиро аз бадӣ, сафедро аз сиёҳ фарқ намоянд. Китоб аст, ки инсоният асли хеш, таърихи хеш, гузаштаи хешро медонад. Бо гузаштааш ифтихор менамояд ва барои бунёди ояндаи хубу гуворо ба василаи китоб нақшаҳои ҷрдид тарҳрезӣ менамоянд.

Мардуми тоҷик аз азал китобдору китобдӯстдор буданд ва ҳама вақт аз китобу китобдорӣ ва китобхона ҳарф мезананд. Ин мардум китобро дӯсти беҳтарин, "фурӯғи субҳи доноӣ", "аниси кунҷи танҳоӣ" медонанд. Аз китоб илм меомӯзанд, ба дарди хеш дармон меҷуянд.

Мардуми китобдӯстдори тоҷик ҳосияти хеле хуб доранд, ки ҳангоми ба олами ҳастӣ по ниҳодани тифлашон чун ўро дар гаҳвора мебаранд, дар дохили гаҳвора китоб мекӯшанд. Ин кор ҳикмати бисёр оӣ дорад. Ин маъноӣ онро дорад, ки кӯдак чун ба воҳи расад, бояд китобхона китобдӯстдор бошад. Зеро чун бо ҷашми дил ба дунё наззора намоем, воқеан хеле хуб дарк хоҳем кард, ки он мардони бузург, шахсиятҳои барҷастаи тоҷик, ки дар арсаи олам маҳбубияти хоса доранд, маҳз аз китоб илму дониш гирифтаву дар тамоми ҷода соҳибном гардидаанд ва ба олитарин қуллаи муваффақият роҳ ёфтаанд.

Китоб ягона роздон, розгӯ, мушкилкушо ва мададрасону беҳтарин дӯсти инсонҳост. Китоб дар ҳангоми мушкили дастгирӣ дар вақти мусибат тасаллибахш, дар лаҳзаи танҳоӣ ёру ҳини мӯҳтоҷи мададгори инсонҳост.

Китоб беҳтарин, муқаддастарин, нодиртарин мӯъҷизаи ҳудовандист, ки чун раҳнамо ба сӯйи ҳақиқат ва саодати аҳли башар аз арши барин фуруд омадааст.

Ва нузули аввалин китоби осмонӣ-Қуръони азимушън низ далели ин гуфтаҳост.

Қайд намудан бамаврид аст, ки кулли китобҳо муқаддас ҳастанд ва носипосӣ нисбат ба китоб одамҳоро хору залил мегардонад, мӯҳтоҷу гадо мекунад.

Агар китоб намебуд, мо аз гузаштаи пурифтихор ва гузаштагони бомаърифати хеш, аз таърих, санъат, маданият, фарҳанги ғании миллати хеш воқиф намегардидем.

Агар китоб муқаддас, дардошнову

зиндагисоз намебуд, шояд онро мардум чун гавҳараки дида ҳифз наменамуданд ва ба он эҳтиром намегузоштанд.

Агар дар китоб ҳикмати зиндагӣ нуҳуфта намебуд, ин қадар китобҳо то замони мо намерасиданд.

Бузургии китоб то он дараҷа аст, ки инсонҳои баимону асил бо он қасам меҳуранд, ба ҷашм мемоланд ва дар рафи боло ҷо медиҳанд.

Дар замонҳои қадим душманон чун ба давлати тоҷикон ҳуҷум мекарданд, сараввал ба китобхонаҳо сар меҳалонданд, китобҳоро меҳуддиданд, ба ватани худ мебарданд.

Ва агар бархе аз душманон ин корро карда наметавонистанд, китобхонаҳоро оташ мезаданд, китобҳоро месӯзонданд ва ба хок яксон менамуданд. Ва ба ин васила талош менамуданд, ки ин миллатро ғуломи ҳалқабаргӯши худ созанд.

Аммо ин мардуми миллатдӯсту ватанпараст бо вучуди он ҳама кашмакашу гирудорҳо тавонист, китобе, ки дар он таърихи бой, санъати асил, маданияти оламшумул, фарҳанги пурғановат бо хати зарҳалӣ навишта шудааст, нигоҳ дорад, ҳифз намояд, онро чун як

дорой ва ганҷи гаронбаҳо аз насл ба насл ба ёдгор монад.

Мардуми тоҷик ба китоб эҳтироми бузург доранд. Онро гиромӣ медоранд.

Китобро дороии нодир меҳисобанд. Ва меҳру муҳаббати онро дар қалби фарзандон ҷо медиҳанд.

Китобхонаҳо барои мардуми мо ҳамеша макони муқаддас буданд. Ва бинобар ин дар тамоми давру замон ин мардум соҳиби китобхонаҳои бузург бу-

данд. Шоҳону амирон дар дарбори худ китобхонаҳои калон доштанд, дар он ба мутолиаи китоб машғул мешуданд, панду андарзҳои зиёд меандӯхтанд, ҳикмату таҷриба мегирифтанд ва ҳама он дониши андӯхтаре дар амал истифода мебарданд.

Бесабаб нест, ки ин суҳанони пурҳикмат дар Паёми Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (шаҳри Душанбе, 26 декабри соли 2019) хеле орифона садо доданд:

"Китобхонаҳо бояд ба маркази муҳимми илму фарҳанг табдил дода шаванд, зеро китоб маҳсули ақлу за-

(Идома дар саҳ. 3)

Обу ҳаво	Ҷумъа 24.04.2020	Шанбе 25.04.2020	Якшанбе 26.04.2020	Душанбе 27.04.2020	Сешанбе 28.04.2020	Чоршанбе 29.04.2020	Панҷшанбе 30.04.2020
	+31	+31	+34	+37	+33	+34	+32
	+21	+27	+30	+33	+30	+31	+29

ДАР НОҲИЯ НИШАСТИ ОМЎЗГОРОН БАРГУЗОР ШУД

Дар санаи 20.04.2020 бо ибтикори Кумитаи иттифоқи касбаи кормандони маорифи ноҳия дар муассисаи таълимии №26-и ноҳия нишастии омӯзгорон баргузор гардид, ки дар он, омӯзгорони ИТМУ№26 ва ҳамчунин Камолитдин Бубиев, раиси Кумитаи ноҳиявии иттифоқи касба иштирок намуданд.

Камолитдин Бубиев раиси Кумитаи ноҳиявии иттифоқи касбаи ноҳия нахуст суҳанронӣ намуда, қайд намуд, ки иттифоқи касбаи кормандони маорифи ноҳия дар фаъолиятҳои мустақил мебошад, дар назди мақомоти ҳокимияти давлатӣ, ҳизбҳои сиёсӣ ва ғайраҳо ҳисоботдиҳанда набуда, таҳти назорати онҳо қарор намегирад.

Балки бо онҳо ҳамкориҳо дар асоси қонунҳои амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ мемонад.

Мақсади асосии иттифоқи касба ҳифзи намуҷаҳои ҳуқуқ ва манфиатҳои меҳнатӣ, касбӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва зехнӣ дар ҳамаи зинаҳои мақомоти судӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, муттаҳид намуҷаҳои кормандони муассисаи таълимӣ, ба даст овардани муваффақиятҳои меҳнатӣ, иҷрои нақшаҳои тарҳрезӣшуда, баланд бардоштани сатҳи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, шароити арзандаи зиндагӣ, маоши хуби аъзоёни иттифоқи касба иборат мебошад, гуфт ҳангоми барномадаш Камолитдин Бубиев.

Мазкур ҳамчунин оид ба вазифаҳои иттифоқи касба, принципҳои фаъолияти иттифоқи касба, ҳуқуқҳои аъзои иттифоқи касба, ӯҳдадорҳои аъзои иттифоқи касба ба ҳозирин маълумоти муфассал дод.

Мавсуф ба аъзоёни иттифоқи касба фаҳмонида дод, ки онҳо ӯҳдадор ҳастанд, ки аз бархурдорӣ аз имтиёзҳои дар созишнома ва шартномаҳои коллективӣ пешбиниқарда, ки байни корфармо ва КМИК баста шудааст, аз ваколатҳои иттифоқи касба барои ҳимояи ҳуқуқҳои меҳнатӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, касбӣ ва зехнии худ истифода намоёнд, номзатҳои худро барои интихоб шудан ба мақомоти роҳбарикунандаи иттифоқи касба пешбинӣ намоёнд, вакил ба маҷлиси умумӣ, конференсия ва анҷуман пешниҳод кунанд, интихоб кунанд ва интихоб шаванд, аз муассисаҳои, табобатӣ, фарҳангиву варзишӣ ва амволи иттифоқи касба ба тариқи ройгон, имтиёзнок ва подошпулӣ тибқи тартиби муқарраршуда истифода баранд, дар идоракунии муассисаҳои соҳаи маориф ва илм иштирок намуда, барои беҳтарарин шудани фаъолияти онҳо тақлифу пешниҳодҳо намоёнд.

Камбудиҳои дар қори аъзои коллективи меҳнатӣ бударо ошкоро гӯянд ва роҳҳои ҳалли онро пешниҳод намоёнд.

Дар фарҷом Камолитдин Бубиев, раиси Кумитаи ноҳиявии иттифоқи касба ба саволҳои омӯзгорон посухҳои мушаххас гардонд.

“БЕШКЕНТ”

ИН МАВСИМ ҲАМ ҶАМОАТИ ДЕҲОТИ “ФИРЌЗА” ДАР САФИ ПЕШ БУД

Дар рӯзи нахустини сафарбаркунии ҷавонон сити даъватӣ ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон 40-нафар ҷавонони бонангу номус ихтиёран дар саҳни ҳавлии Комиссариати ҳарбии ноҳия ҷамъ омада омодагии хешро барои рафтан ба хизмати ҳарбии изҳор доштанд.

Падарону модарон, хоҳарону бародарони наждаъватшудагон баҳри гусели ин ҷавонон дар чорабиниҳои мутантан бахшида ба ин рӯзи муборақ иштирок намуда, ба ин ҷавонони ватандӯст дар хизмат ба халқу ватан муваффақиятҳои беназир орзу намуданд.

Дар чорабинӣ нахуст Нишонзода Даврон Назаралӣ, раиси ноҳия ба суҳан баромада, ба ҷавонони саодатманд-сарбозони оянда дар масири хизмат ба ватану халқ барору қомебиҳо таманно намуда, қайд намуд, ки “хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон шарафи бузург аст. Он мактаби далериву шучоат ва мардонагӣ буда, дар он ҳар як шахс рӯҳану ҷисман ташаккул меёбад. Хизмат ба Ватан қарзи фарзандии ҳар як инсон аст. Он нафароне, ки номуси хоҳару модар ва бонии тоҷикро аз ҳама боло меғуздоранд. Он нафароне, ки барои онҳо Модару Ватан тавъаманд, хизмат барои онҳо ҳам қарз ва фарз буда, онҳо омода ҳастанд, ки дар ин масир қони хешро ҳам фидо созанд”.

Сипас, модари як сарбоз ба суҳан баромада, ба қулли наждаъватшудагон саломатии қомил, роҳи сафеду хизмати шоиста таманно намуда, гуфт, ки “мо, модарон аз Шумо, фарзандон умеди қалон дорем, ки хизмат ба Ватан - модарро сарбаландона иҷро менамояд ва ба

пеши мо, волидон сиҳату саломат бар-мегардед”.

Пасон ду нафар наждаъватшуда суҳанронӣ намуда, қавл доданд, ки мардонавор хизмати Ватан-модарро ба қомеоранд. Ва аз дигар ҷавонон низ даъват ба амал оварданд, ки ба хотири ҳимояи ин ватани қоночон ва ҳимояи нағну номуси мардуми он аз хизмат саркашӣ на-кунанд.

Баъди тамошои барномаи консертӣ, ки аз қониби ҳаваскорони санъати Қасри фарҳанги ноҳия баҳри болидагии хотири наждаъватшудагон ва волидайнӣ онҳо омода гардида буд, наждаъватшудагон аз муоинаи тиббӣ гузашта, ба Комиссариати ҳарбии вилояти Хатлон сафарбар гардиданд.

Худи ҳамон рӯз аз Комиссариати ҳарбии ноҳия ба рӯзнома хабар доданд, ки ноҳияи Носири Хусрав дар рӯзи аввали даъвати ҷавонон ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон нақшаро иҷро намуд.

Ёдрас мешавем, ки соли шашум аст, ки Ҷамоати деҳоти “Фирӯза” дар ноҳия ва вилояти Хатлон нақшаи даъвати ҷавононро ба сафи Артиши Миллӣ аввалин шуда иҷро мекунад.

“БЕШКЕНТ”

КОРҲОИ ОММАФАҲМОНӢ ОИД БА ПЕШГИРИИ БЕМОРИИ СИРОЯТИИ КОРОНАВИРУС

Имрӯзҳо бемории коронавирис (COVID-19) тамоми мардуми сайёро ба ташвиш овардааст. Агарчӣ дар Тоҷикистон ин беморӣ ба қайд гирифта нашудааст, аммо баҳри пешгирии ин “вабои аср” ва эҳтиёт шудан аз он дар ноҳия чораҳои муассир андешида шудаанд, ки ин иқдом саривақтӣ буда, тадбири пурҳикматест дар ташаккули тарзи ҳаёти солим.

Бо баҳши қор бо занон ва оилаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия гурӯҳи қорӣ аз ҳисоби занони фаъоли ноҳия таъсис дода шуда, бо “усули хона ба хона” ба мардум қорҳои фаҳмондадиҳӣ ба роҳ монда шуд. Гурӯҳи қорӣ бо ҳар як хонавода вохӯрда, ба ҳар як аъзои хонаводаҳо фаҳмонда дод, ки омили асосии пешгирии аз ин беморӣ риояи гигиенаи шахсӣ ва ҷамъиятӣ ва безаргардонии қойҳои ҷамъиятӣ мебошад.

Аз қониби гурӯҳи қорӣ ба мардум фаҳмонида шуд, ки аз қойҳои серодам худдорӣ намоёнд. Дар қайҳои ҷамъиятӣ аз ниқобҳои якқарата истифода баранд ва ҳангоми пайдо шудани аломатҳои коронавирис дар вучуди аъзои оила, ё ҳамсоя фавран ба духтур муроҷиат намоёнд ва ба худтабабаткунӣ роҳ надиҳанд.

Дар баробари қорҳои фаҳмондадиҳӣ ба ҳар як хонавода маводҳои иттилоотӣ

оид ба пешгирии коронавирис дастрас гардиданд.

Бар зами ин дар Беморхонаи Марказии ноҳия барои пешгирии интиқол ва пайдоиши бемории сироятӣ нави Коронавирис COVID-19 50 адад қат, 1000 адад ниқобҳои якқаратаи муҳофизатӣ, 50 адад ҳароратсанҷ, 50 адад маводи антисептикӣ, 8 адад либоси худмуҳофизатӣ омода намудаанд. Дар ин ҳусус ба рӯзнома Минояҳон Умарзода, сартабири Беморхонаи Марказии ноҳия хабар дод.

Лозим ба ёдовари аст, ки аз қониби масъулини дигар низ қорҳои фаҳмондадиҳӣ ва вохӯриҳои судманд бо аҳли қомеа дар ноҳия оид ба пешгирии ин бемории вазнин пайваста баргузор мегарданд.

“БЕШКЕНТ”

АНИСИ КУНҶИ ТАНҲОӢ КИТОБ АСТ

(Идома аз саҳ. 1)

ковати мардуми соҳибтамаддун, омили асосии ҳифзи фарҳанги миллии ва яке аз муҳимтарин воситаҳои маърифатнок кардани аҳли ҷомеа буда, қобилияти суҳандониву суҳанрониро сайқал медиҳад, доираи андеша, тафаккур ва ҷаҳонбинии инсонро ва-сеъ ва ўро ба роҳи дурусти зиндагӣ роҳнамоӣ мекунад.

Дар замони қадид илму техника ба дараҷаи аъло рӯ ба инкишоф овардааст, телефонҳои мобилӣ ва сомонаҳои интернетӣ чунон ғаёл ҳастанд, ки одамон аз китобхонӣ куллан дур шуда, боиси дар ташвиш мондани олимону донишмандон гардидаанд. Зеро интернет агарчӣ аз як тараф кори аҳли ҷомеаро сабук карда бошад, боз ҷиҳатҳои манфӣ ҳам дорад. Он метавонад фикру ақидаи ҷавонорро куллан тағйир диҳад. Ва имрӯз ба гурӯҳҳои ифротӣ пайвастанӣ бисёр аз ҷавонон ва пайдоиши бисёр бемориҳоро олимон дар истифодаи бемавриди телефонҳои мобилӣ мебинанд, ки воқеан ҳам хеле нигаронкунанда мебошад.

Пасдар чунин шароити ҷаҳонишавӣ, ки технологияи итилоотӣ хеле пурзӯр гардидааст ва имконият фароҳам меорад, ки ҷавонон аз китобхонӣ дур монда, рӯ ба фарҳанг, санъат, маданияти бегона меоранд ва аз таърихи миллат, фарҳанги миллии, санъати аслии миллии ва маданияти пешқадами чандинҳазорсолаи миллии тоҷикон рӯ мегардонанд, онро ба ғӯшаи фаромӯшӣ месупоранд, месазад, ки донишмандону бузургони миллат роҳи навро ҷӯё шаванд, ки ҷавонорро аз ин роҳ баргардонанд.

Рисолати асливу қарзи фарзандии ҳар як нафари соҳибхираду миллатдӯсти тоҷик низ ҳамин аст, ки фарзандон ва насли наврасро тавре тарбия намоем, ки онҳо рӯ ба таърихи миллат оранд, аз аслу насаби хеш огоҳ шаванд, аз насли ориёӣ буданашон воқиф гарданд, ба заҳмати чандинҳазорсолаи гузаштагонӣ нақшоми хеш арҷ гузоранд, бо он ифтихор кунанд ва ба оламиён миллати моро муаррифӣ карда тавонанд.

Ба ин нукот низ дар Паёми Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (шаҳри Душанбе 26 декабри соли 2019) хеле хушоянд садо доданд:

“Ба оламиён муаррифӣ кардани осори илмиву адабӣ ва намунаҳои фарҳанги тоҷикон ҳамчун миллати соҳибмаърифату тамаддунсоз, шаҳрдору шаҳрсоз ва соҳиби девону дафтар аз ҷумлаи вазифаҳои муҳимтарини мо ба ҳисоб меравад. Яъне, мо бояд фарҳангӣ будани худро бештар ба ҷаҳониён муаррифӣ намоем”.

Ва ба роҳ мондани озмуни ҷумҳуриявии “Фурӯғи субҳи доноӣ...” аз рӯи се самт низ дар китобхон гардида-ни хурду бузург мусоидат менамояд ва васила мегардад, ки ин мардум аз асли хеш воқиф гарданд.

Баргузориҳои ин озмун ҳамчунин дар тарбияи ахлоқи насли навин нақши муҳим дорад. Бо хондани китоб дунёи инсоният дигаргун мешавад, мардум суҳандону суҳангӯ мешаванд, нерӯи фарҳангӣ ва маънавии миллат ташаккул меёбад.

Сумангули АСАДБЕК

НОРМУҲАММАД БУБИЕВ: “НИҲОЛҲОӢ ПАРВАРИДААМ ЧУН ҶИГАРБАНДОӢАМ ҲАСТАӢД”

Зиндагӣ ба қавли бузургон майдони мубориза аст ва дар он инсонҳое пирӯз мегарданд, ки тамоми мушкilotи онро мардонавор, бе доду вой ва нолаву фарёд паси сар менамоянд. Ҳастанд нафароне, ки аз фуруд, талхӣ, пастиӣ ҳаёт чунон ҳаставу бефараҳ мегарданд, ки то ҳатто аз ҷони азиш ҳам безор мешаванд ва даст ба куштор зада, ҳалосӣ ёфтан аз мушкilotро дар худкушӣ мебинанд, аммо беҳабар аз он ки он дунё низ қонуну қоидаҳои худро дорад ва танҳо он инсонҳо дар олами уқбо мақоми шоиста доранд, ки аъмоли онҳо дар ин дунё бо дастӣ рост навишта шуда бошад.

Ба зиндагии ин дунёи низ ҳамин гуна мардони қобил бо меҳнати ҳалол, бо сабуриву қавиירוдагии хеш ҳусну таровати нав зам мекунад.

Як ҷаҳон ҳикмат дар зиндагӣ дар қору пайкор, дар тафаккури ин қабил одамон ниҳон аст, ки бо шунидану дарк намудани он ҷаҳони маънавии инсонҳо ғанитару ғанитар мегардад ва ба дунё бо диди нав назар меандозанд, онро бо тарҳи нав дармеандозанд ва бо тамоми зебӣ, дилорӣ чун беҳтарин тӯҳфа ба пасояндагон ба мерос мегузоранд.

Ва агар жарфтару жарфтар андеша намоем, воқеан дарк хоҳем намуд, ки он нафароне ҳам, ки дар тамоми ҷабҳаҳо ба муваффақият ноил гардидаанду ба фатҳи куллаи мурод раҳсипор гардидаанд, маҳз аз таҷрибаи чунин ашхос ҳикмат андӯхтаву аз пирӯзиҳои ин гуна инсонҳо баҳра бурдаанд.

Худованди мутаол ба инсон ҷашмони бино, ғӯшҳои шунаво, дасту бозуи тавоно, пой равон ва ақли расо чун беҳтарин ва муқаддастарин неъмат ато намудааст ва маҳз бо ҳамаи ин инсон худро дар дунё хушбахт ҳисоб менамояд.

Ва бешак гуфтан метавон он инсонҳое, ки аз ин неъматӣ худовандӣ бархӯрдор ҳастанд, воқеан ҳам хушбахт мебошанд, зеро ки аз ин давлати гаронбаҳотар дар дунё нест, ки нест.

Ҳолиқи беҳамто барои он ки махлуқот ва ба вижа, инсон ризқу рӯзии хешро бе ягон мушкilot дарёбад, табиатро офарид, абру бод, маху хуршеду фалак офарид, ки ҳама аз баҳри одамии саргаштаву фармонбардор ҳастанд, то инсон ақли расояшро қор фармояд, дасту бозуи тавоно ба қор барад ва беминнат нони ҳалол ба даст орад ва зиндагии шоҳоноро баҳри худ, аёлу фарзанд ва дигарон бунёд созад.

Абру боду маху хуршеду фалак дар қоранд,

То ту ноне ба қиф ориву ба ғафлат нахӯрӣ.

Ҳама аз баҳри ту саргаштаву фармонбардор,

Шарти инсоф набошад, ки ту фармон набарӣ.

Як нафар одам боғ бунёд мекунад, асрҳои аср одамон, ҷӣ бегонаву ҷӣ хеш, ҷӣ меҳмону ҷӣ мизбон, ҷӣ мусофиру ҷӣ муҳочир, хуллас, ҳамаи одамон аз самари он қом ширин мекунад, ба ҳафтод пушти парваришкунандаи он ниҳолҳо асрҳои аср аҳсан меҳонанд.

Нафари дигаре мактаб бунёд мекунад, дар он ҳазорҳо ҳазор нафар кӯдакон бо гузашти солҳову асрҳо илму адаб ёд мегиранд, ғизои маънавий мегиранд, роҳнамои мардум ба олами қору бепоиш, олами дурахшону зебо мегарданд. Ба бунёдкунадагонии ин макони муқаддас миллионҳо нафар одамон таҳсину офарин меҳонанд.

Ва хуллас барои ҳар як қору неки одамон, ҳоҳ қӯчақ бошад, ҳоҳ бузург инсонҳо сипосгузори хешро иброс менамоянд ва он мӯҷиб мегардад, ки он инсонҳое, ки ба дигарон роҳат мебахшанд, дар ҳар ду дунё мақоми шоистаро сазовор мегарданд.

Ана ҳамин аст маъноии воқеии

зиндагӣ, ҳаёт, умри инсон. Ана ҳамин аст маъноии ҳақиқии инсонӣ асил будан.

Қаҳрамони имрӯзаӣ мо низ яке аз чунин инсонҳои наҷиб мебошад, ки бо меҳнати қору ҳалол ва одамдӯстдору бечораларвар буданаш дар ноҳия соҳибэҳтиром гардидааст. Ин марди наҷибу қордон, падари ғамхору меҳрубон, устои созанда, беҳтарин донандаи забони замин, марди нексиришту дарёдил, инсонӣ ҳалолқор, марди ботаҳаммулу одамдӯстдор, шахсияти нақшоном, боғбони соҳибтаҷриба Бубиев Нормуҳаммад Ҷумаевич мебошад, ки соли 1953 дар ноҳияи Шахритӯзи вилояти Хатлон дида ба олами ҳастӣ қушо-дааст.

Чуноне ки аз сӯҳбат бо ин марди

хушсухан дарёфтем аз хурдӣ қиблагоҳи бузургворашон дар тинати фарзандонаш ҳисси меҳнатдӯстӣ ва ҳалолқориро парваридааст. Ва ин ҳисси меҳнатдӯстӣ ва ҳалолқориву покнатӣ дар ниҳоди Нормуҳаммад чунон жарф реша давондааст, ки имрӯз ҳам бе миннати ягон қас рӯзии худ ва қор нафар набараҳои ятимашро пайдо мекунад ва хушқолона бо аҳли хонаводааш умр ба сар мебарад.

“Ҳама вақт бо замин боғ ва шинондану нигоҳубини дарахтон банд ҳастам, - меғӯяд ин марди заҳматпеша. Бунёд намудани боғ амали басо савоб аст. Шинондани ниҳолҳои самардиҳанда заҳмати басо қалонро талаб мекунад.

Бинобар ин шабу рӯз бояд аз қолу аҳволи ниҳолҳо боҳабар бошӣ. Агар би-нам, ки дар вақти мӯғча баровардан, гул қардан, ё мева бастан барги ниҳол зард шавад, ё решааш хушк шавад, худам ҳам бемор мешавам. Зеро ниҳолҳои парваридаам чун фарзандонам ҳастанд, агар ба онҳо офате расад, гуё осеб ба ҷонам мерасад, - меғӯяд ин инсонӣ боҳиммат.

Ин деҳқонзодаи асил дар майдони 12 сотих замин қанд намуд ниҳолҳои ангур парвариш намудааст.

Дар боғи бунёднамудааш ба парвариши чормағзи эронӣ, зардолу шафтолу, себ, олуболу ва намудҳои мухталифи дарахтони мевадиҳанда машғул ҳаст, ки аз ҳисоби он зиндагии хешро пеш мебарад.

Бар замини ин Нормуҳаммад Бубиев дар майдони 1, 5 сотих замин гармхона ташкил намудааст, ки дар он 24 бех

ниҳолӣ лимӯ парвариш менамояд. Ба қавли ин марди наҷиб аз ноҳияи Қолхозобод ниҳолҳои лимӯи наҷӣи “Меҳрон”-ро оварда, соли ҳафтум аст, ки аз онҳо самари хуб ба даст меорад. Аз як ниҳолӣ лимӯ 400 дона лимӯ ба даст меорад.

Нормуҳаммад Бубиев падари меҳрубони 8-нафар фарзанд мебошад. Ҳар як қигарбандаш соҳибмаълумот ва соҳиби хонаву дар буда, чун падари қордони хеш ба замин дилбастагии қавӣ доранд.

Ба қавли Нормуҳаммад “замин бузургтарин неъматӣ худододӣ аст, ки аҳли башарро ҳам меҳронад ва ҳам мепошонад. Он нафароне, ки забони заминро омӯхтаанд, дар он софдилона меҳнат мекунад, бо он муносибати хуб

менамоянд, замин қарғиз онҳоро фиреб намедиҳад ва баръакс, онҳоро давлатманд мегардонад. Ва меғӯяд, ки ман пайваста кӯшиш менамоям, ки ин ҳислатҳои шоистаро дар ниҳоди қигарбандонам парвариш намоям. Яъне, ҳалолқорӣ, бе миннати дигарон ризқу рӯзӣ пайдо намудан, меҳнатдӯстӣ ва хоксорию сабури. Ва шукргузoram, ки қигарбандонам ин ҳислатҳоро соҳиб ҳастанд”.

Нормуҳаммад Бубиев барои хизматҳои шоёнаш соли 1985 бо нишони сарисинагии нуқрагии “Молодой гвардеец пятилетки”, соли 1992-93 бо нишони сарисинагии иштироки сохти конституции Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2017 бо медали “Ветеран боевых действий Таджикистан”, бо медали “Паграничное братство”, бо нишони “Устои созанда”, соли 2019 бо медали “Участник конституционного строя Таджикистан” ва чандин муқофотҳои дигар қадрдонӣ гардидааст, ки ҳамаи ин аз ҳалолқору меҳнатдӯст будани ин марди наҷиб шаҳодат медиҳад.

Ин марди заковатманд альон аъзои ташкилоти қамъиятии хайриявии “Сипарони Ватан” дар вилояти Хатлон мебошад, ки дар ин қода ҳам пешсаф буда, соҳибэҳтиром гардидааст.

Мо, мардуми ноҳия ба Нормуҳаммад Бубиев барин шахсонӣ бузург, ки барои зиндагии шоистаи худ ва ҳамдиёронашон талош меварзанд, эҳтироми бузург до-рем.

Сумангули АСАДБЕК

МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КАК НАУКА

**PS: Хонандаи мӯхтарам! Маводе, ки дар зер ман-
зуратон мегардад, аз якчанд мақолаҳои илмӣ ва
китобҳои дар илми имрӯза истифодашуда таҳия
шудааст.**

**Мақола дар доираи грантҳои хурди раиси
ноҳияи Носири Хусрав ва Иттиҳодияи ҷамъиятии
«Маърифати шахрвандӣ» таҳия гардида, ба иш-
тирокчиёни курси омӯзишии «Забондонӣ - зами-
наи беҳтар намудани хизматрасонӣ» пешбинӣ
гардидааст.**

**Мо тамоми кӯшишу ғайрати худро барои
омӯзонидани нозукиҳои забонҳои русӣ ва англисӣ,
ки ҳамчун забонҳои муоширати байни миллатҳо
дар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон эъти-
роф шудааст, ба шумо равона месозем.**

Анализ явлений и процессов действительности отраженных в основных методических категори-ях (иностранный язык)

В данной параграфе-диссертационной работе мы анализируем и рассмотрим разные уровни рас-смотрения понятия системы обу-чения «иностранный язык»: - цели обучения, содержания, методы и средств обучения.

В понятие системы (на первом уровне) входят вся объектно - предметная область методики как явление многосложное по отноше-нию к реальному педагогическому процессу. Далее, требуется учить-ся уточнить методические катего-рии, наполнить их содержанием, чтобы создать и обосновать исто-рически обусловленную методиче-скую систему.

Таким образом, методическая система это индивидуальная си-стема обучения, которая имеет на свой продукт, например, методиче-ский труд, учебник и т.д.

Во второй уровень рассмотре-ния понятие «система» входят яв-ления и процессы действительно-сти, отраженных в методическом комплексе по созданию конкретно-го курса обучения.

Третий уровень относится не-посредственно к педагогическо-му процессу, т.е. деятельности преподавателя и учащихся об-разовательных учреждений опос-редуемое учебником, учебным комплексом. Только в результате внедрения учебника создаётся ре-альная система обучения конкрет-ному языку, где система выступает во взаимодействии преподавателя и учащихся; учебника; преподава-теля; учебника и книги для преподавателя; знаний, умений и навы-ков конкретного языка.

Следовательно, учебник на ряду с другими системами обуче-ния, выступает как система их ре-ализации, внедряя в практику целей обучения, содержания учебного предмета и методов. Знаковый продукт методической системы учебник, материализует все её ос-новные свойства (цели, средства, методы), непосредственно вклю-чаясь в педагогический процесс. Остальные компоненты на данном уровне условно рассматривают-ся как элемент среды: - методика как наука и содержания учебного предмета как методическая кате-гория.

На этом этапе система как бы направлена в сторону педагогиче-ского процесса, и педагогический процесс становится непосред-ственным объектом изучения.

Педагогический процесс яв-ление многосложное и противо-речивое, поэтому его непосред-ственное изучение дело весьма

трудоемкое. Исходя из этого, мы в своем исследовании ограничимся рассмотрением системы обуче-ния иностранных языков на двух первых уровнях. На данном этапе работы мы рассмотрим с позиции системы компоненты обучения иностранному языку, зафиксиро-ванные в основных методических категориях.

Итак, цели обучения.

Применительно к обучению цель представляет в своем отра-жении объективные потребности развития общества в основной потребности для формирования личности, её свойств, необходи-

На практике, в процессе об-учение иностранному языку, при-ходилось ограничивать обучения и отдавать предпочтение одному, или двум из трех основных ви-дов речевой деятельности - либо чтению, либо устной речи; письму отводилась вспомогательная роль в обучении. Конечным планируе-мым результатом деятельности в процессе обучение иностранным языкам является прием и переда-ча информации на основе владе-ния иноязычного общения, что обу-славливает тесную взаимосвязь образовательных, воспитательных и практических целей, причем ре-ализация первых двух возможна при реализации последней. Эти объективные зависимости дей-ствуют помимо нашей воли. Сле-довательно, из сказанного мы выделим две - группы факторов, которые учитываются при описа-нии образовательных и воспита-тельных целей:

- Формирование знаний, навы-ков и умение на основе овладения лингвистической информацией. Это, прежде всего, практическое овладения средствами общения; приобретение лингвистических знаний; осознание собственного мышления; осознание родного

целей. С других сторон иностран-ный язык при реализации практи-ческих целей обеспечивает реализацию общеобразователь-ных и воспитательных целей. Это возможно исключительно при вза-имосвязанной овладений инфор-мацией.

Учет особенностей взаимодей-ствия целей обучения с осталь-ными компонентами системы обучения иностранным языкам являются обязательным условием изучения взаимодействия целей с компонентами системы обучения. На наш взгляд, нужно выявить внутри практических целей соот-ношение и удельный все устной речи и чтения, а также решить про-блему письменной речи. Учитывая сложность такой задачи, целесоо-бразно было бы считать высшем уровнем обучености развитие спо-собностей в двух видах речевой деятельности: - устной и письмен-ной речи. Кроме этого, нужно учи-тывать индивидуальные особен-ности преподавателя и учащихся. Такой подход является стремлени-ем к более гибкому знанию целей обучения с учетом характера всей системы обучения.

Все эти вопросы требуют даль-нейшего серьезного специального

программисты; составители учебников и - методических по-собий, которые опираются как на научные исследования, так и на практику обучения.

С точки зрения лингвистики любой язык являет собой систе-му, имеющую структуру, организа-цию функции, которые становятся объектом изучения методических целей, последовательно обрета-ют при этом иные функции, транс-формируются в содержание учеб-ного предмета и приобретают в имеющей новой функцией и новую характеристику.

Как известно из практики, в становлении нового содержания и структуры учебного предмета уча-ствуют лингвистика, психология, педагогика, дидактика, и методи-ка, что являют с себя многосту-пенчатый процесс с несколькими взаимосвязанными этапами, таки-ми как:

- Выявление различных форм лингвистического материала, от-вечающих целям обучения;

- выбор лингвистического опи-сания конкретного языка в соот-ветствие с современным уровнем лексик;

- анализ структурных единиц языка; - методическая интерпрета-ция языкового обучения. Введение дополнительных психологических, педагогических и методических критериев и выделение на их ос-нове лексических единиц и единиц методической организации языко-вого материала;

- выявление отношение це-лостных единиц материала с от-дельными языковыми явлениями и научными фактами, т. е. отно-шения со сведениями из области грамматики, фонетики, лексиколо-гии;

На этой стадии исследования, как видно из вышеизложенного, не ставится задача конкретного отбора материала для обучения, а проводится, исключительно, анализ лингвистической системы конкретного языка, которые обоб-щенно можно называть единицами языкового материала первичного порядка. Они сопоставляются с единицами, которые соответству-ют целям обучения и организации обучения. Эти единицы являются структурными единицами мето-дической организации материала второго порядка.

Это, хотя и предварительная стадия, однако, имеет большое значение методологическому под-ходу решений поставленной за-дачи.

При этом нужно учитывать всю сложность предмета обуче-ния - иностранный язык, - наличие разных аспектов лингвистического материала, разных форм и видов иноязычной речевой деятельно-сти.

Помимо типовых фраз (рече-вых образцов) в качестве исход-ной единицы материала в целом, в соответствие с закономерностями лингвистики, следует считать сло-во. Исходными единицами матери-ала являются также словосочета-ние, текст, тема и ситуация.

Саидамир АМАКИЕВ,
профессор
(Продолжение следует)

мых для осуществления полезной деятельности.

Системно - структурный под-ход к обучению иностранному языку наглядно отражает связи целей обучения со средой. В этой системе воздействия, среда рас-сматривается как внешнее воздей-ствие внутри которых выделяются факторы влияющие на обучение любому учебному предмету, и специфические связи влияющие на обучения данному учебному предмету, например, связи с педа-гогией, психологией, дидактикой, лингвистикой, осуществляемые через методику как наука, а также меж предметное педагогические связи. Сюда можно отнести также внутренние специфические связи, такие как связь целей обучения с содержанием и структурой учеб-ного материала, или с педагогиче-ским процессом, с методами и средствами обучения, а также с методикой как наука.

Цели, как известно из развития методики, имеют общеобразова-тельную, воспитательную и прак-тическую направленность.

языка; осознание особенности речевого общения; ситуативной обусловленности речи; развитие мышления; памяти; восприятия; воображения; эмоции; развитие наблюдательности; способности к анализу и общению; приобретение интеллектуальных навыков и тому подобные средства;

- Формирование знаний, навы-ков и умений на основе овладения лингвистической информацией. Сюда следует отнести умение при-обретать средствами иностранно-го языка знания из других сфер действительности и познания (на-уки, литературы, искусство); по-вышать общекультурный уровень учащейся молодежи; формиро-вать мировоззрение и убеждение; восприятие нравственных норм - поведения; эстетическое разви-тие; развитие иноязычного обще-ния и тому подобные знания и по-знания.

Таким образом, стало ясно, что образовательные и воспита-тельные цели достигаются при условии реализации практических

научного рассмотрения и анализа педагогической мысли данного процесса

Далее, содержание обучения:

- Содержание обучения, как сложное диалектическое един-ство, складывается из взаимо-действия учебного материала и процесса обучения. В «Основах дидактики» (1967) сказано, что «В образовании определяющим является его содержание», что безусловно применительно и к обу-чению.

Содержание обучения, явля-ясь существенным компонентом системы обучения языковым дис-циплинам (иностранный язык), в то же время подвергается воздей-ствию всех других компонентов: - целей педагогического процесса; методов; средств обучения; а так же среды. Любое отклонение от этого приводит к нарушению целей общего образования, что приводит к необходимости пересмотра как целей, так и содержания и структу-ры учебного материала. Это осу-ществляют методисты; теоретики;

ИМОМЗОДА САЛИМ: “ДАР МУРОЧИАТИ ШАХСОНИ ВОҶЕӢ ВА ӢУӢУӢӢ НАБО- ЯД ИФОДАӢОИ ҚАБЕӢ, Ё ТАӢҚИРУ ТАӢДИД ИФОДА ГАРДАДА БОШАД”.

Мухбири рӯзнамаи “Бешкент” барои посух додан ба саволҳои шахрвандони ноҳия оид ба муроҷиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ бо Имомзода Салим, мудири баҳши умумӣ, назорат ва муроҷиати шахрвандони дастгоҳи раиси ноҳияи Носири Хусрав суҳбат анҷом дод.

Инак меҳоме, фишурдаи ин суҳбатро пешкаши хонандаи арҷманди рӯзнама гардонем.

- **Мухтарам Имомзода Салим, нахуст дар хусуси ҳуди мафҳуми муроҷиат ба хонандагони рӯзнама маълумот медиҳед.**

- Дар боби аввали Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ” омадааст, ки “муроҷиаткунанда-шахси воқеӣ ва ҳуқуқӣ” намояндаи қонунии ӯ, ки ба мақомоти ташкилоти дахлдор оид ба ҳимоя ва ҳуқуқу озодиҳо ва манфиати қонунии худ, ҳуқуқу озодиҳо ва манфиати қонунии шахсони дигар муроҷиат намудааст”.

Муроҷиатҳо ариза, таклиф, дархост, шикоятҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ буда, дар шакли хаттӣ, шифоҳӣ ва электронӣ ба мақомоти дахлдор пешниҳод мегарданд, ки дар онҳо маълумот оид ба норасоиҳо дар ташкилоту муассисаҳои дахлдор, маълумот оид ба танқиди фаъолияти шахсони мансабдор, тавсия оид ба рушди муносибатҳои ҷамъиятӣ, тавсия оид ба беҳгардонии фаъолияти давлат ва ҳаёти ҷомеа, хоҳиш дар бораи иҷро намудани амали муайян барои қонеъ гардондани талаботи муроҷиаткунанда аз ҷониби шахси ваколатдор дар доираи қонунҳои амалкунанда, изҳори норозигӣ нисбат ба амали шахсони мансабдор, ё шахси ваколатдор, ки ҳуқуқу озодиҳо ё манфиати қонунии муроҷиаткунандаро поймол месозанд, пешниҳод мегардад.

фон ҷавоби хаттӣ баргардонда мешавад.

Дуюм, муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба муҳлати 30-рӯз ҳаллу фасл карда мешаванд ва ба муаллиф, ё муаллиффон ҷавоби хаттӣ баргардонда мешавад.

Сеюм, муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки дар доираи як сохтор ҳал намешаванд, яъне, он муроҷиатҳо бо фармон, ё даҳолати шахсони мансабдор ҳалли ҳудро меёбанд, санад тартиб дода мешавад ва дар муҳлати 60-рӯз ба муаллиффон ҷавоби хаттӣ баргардонда мешавад.

- **Дар кадом ҳолат ба муроҷиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҷавоби шифоҳӣ дода мешавад ва дар кадом ҳолат муроҷиатҳои хаттӣ бе баррасӣ мемонанд?**

- Новобаста ба он ки мо муроҷиаткунандаро қонеъ гардонда метавонем, ё не бояд ҳатмӣ ба тариқи хаттӣ ҷавоб баргардонда шавад. Ва агар муроҷиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар ҳузури ҳуди муроҷиаткунанда ҳалли ҳудро ёбад, он гоҳ муроҷиаткунанда дар “Дафтари қайди муроҷиати шахрвандон” имзо мегузораду халос.

Агар муроҷиатҳои шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ ба воситаи намояндагонашон пешниҳод гардидаанд, вале онҳо ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ваколатҳояшонро надоранд.

дар мақомоти ташкилотҳои ноҳия дар чӣ вазъият қарор дорад?

- Дар се моҳи аввали соли 2020 ба мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия 626 нафар шахрванд, аз ин 528 шахрванд ба тариқи хаттӣ ва 98 нафар ба тариқи шифоҳӣ муроҷиат намудаанд.

Аз шумораи умумии муроҷиатҳои воридшуда аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 1 адад ба воситаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон ворид гардидааст.

Ба мақомот ва ташкилоту муассисаҳои дахлдори ноҳия дар се моҳи аввали соли равон 198 адад муроҷиатҳо оид ба гирифтани қитъаи замин наздиҳавлигӣ, 116 адад оид ба таъмин намудан бо сертификат, 25 адад оид ба сохтмон, 55 адад оид ба ташкили хоҷагии деҳқонӣ, 5 адад оид ба ташкили хоҷагии ёрирасон, 16 адад оид ба ба навбат гузоштан ба сафари ҳаҷ, 22 адад оид ба расонидани кӯмакҳои моддӣ, 90 адад оид ба дигар масъалаҳои муроҷиатҳо ворид гардидаанд. Аз шумораи умумии муроҷиатҳои хаттӣ ба 499 адад муроҷиат, 95% ҷавоби хаттӣ гардонида шуда, 28 адад муроҷиат таҳти баррасӣ қарор дорад.

- **Тартиби пешбурди муроҷиатҳоро кӣ назорат мекунанд?**

- Пешбурди муроҷиатҳои

алоҳида (замимаи 2) дар рӯзи воридшавии онҳо ба таври марказонидашуда ба қайд гирифта мешаванд.

Дар сурати шахсан қабул кардани шахрвандон муроҷиатҳои хаттӣ ва даҳонии онҳо низ бояд дар дафтарҳои дахлдор ё варақаҳои бақайдгирию назоратӣ ба таври марказонидашуда қайд шаванд.

Назорати сари вақт ҳал наму-

нигоҳдори онҳо муайян карда мешавад, ё қарор дар бораи несткунии онҳо бароварда мешавад. Парвандаҳои, ки муваққатан (10) сол нигоҳ дошта мешаванд, бо салоҳиди роҳбари муассиса ба бойгонӣ супорида мешаванд. Баробари тамом шудани муҳлати муқарраргардидаи нигоҳдори ҳуҷҷатҳо аз рӯи муроҷиати шахрвандон мувофиқи тартиби муқарраркардаи Идораи қул-

дани муроҷиатҳо дар муассисаҳо ба зиммаи шахсони мансабдор гузошта шуда, онҳо вазифадоранд сари вақт, дуруст ва пурра дида баромадани муроҷиатҳо, иҷрои қарорҳои, ки аз рӯи онҳо қабул карда шудаанд, таъмин намоянд.

Ба муроҷиатҳои шахрвандон роҳбарон ва дигар шахсони мансабдори ваколатдори муассисаҳо ҷавоб медиҳанд.

- **Дар кадом маврид муроҷиатҳои шахрвандон ҳалшуда ҳисоб меёбанд?**

- Муроҷиатҳои шахрвандон дар ҳама ҳолат ҳалшуда ҳисоб меёбанд, ки агар ҳамаи масъалаҳои дар онҳо ба миён гузошташуда баррасӣ шуда, аз рӯи онҳо чораҳои зарурӣ дида ва мувофиқи қонунҳои амалкунанда ҷавобҳои пурра дода шуда бошад.

- **Муроҷиатҳои шахрвандон баъди ҳалли ҳудро ёфтан чанд муҳлат дар муассиса нигоҳ дошта мешаванд?**

- Муассиса муроҷиатҳоро нигоҳдошта, ҳамчун маълумотнома ба мақсадҳои дигар истифода мекунанд. Муҳлати нигоҳ доштани ҳуҷҷатҳо оид ба муроҷиатҳои шахрвандон мувофиқи тартиби муқарраршудаи рӯйхатҳои тасдиқшудаи ҳуҷҷатҳое, ки дар фаъолияти муассисаҳо ба вучуд меоянд, муайян карда мешаванд. Чун қоида муҳлати панҷсолаи нигоҳ доштани муроҷиати шахрвандон аз тарафи ҳайати тафтишотии муоинавӣ муайян карда мешаванд. Яъне, пас аз хатми муҳлати панҷсолаи нигоҳ доштани муроҷиатҳо, ҳуҷҷатҳо аз нав баррасӣ шуда, муҳлати ниҳонии

ли бойгонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд нест карда шаванд.

- **Чуноне ки мо огоҳӣ дорем, Шумо тибқи нақшаи кории баҳши умумӣ, назорат ва муроҷиати шахрвандон ва супориши раиси ноҳия дар баъзе ташкилоту муассисаҳои ноҳия, санҷиш гузаронидед.**

Гуфта метавонед, ки рафти иҷроии Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ” ва “Дастуруламали коргузорӣ дар мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон” дар ташкилоту муассисаҳои ноҳия ба талабот ҷавобгӯ ҳаст, не?

- Бо супориши раиси ноҳия мо аз рафти иҷрои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ” ва “Дастуруламали коргузорӣ дар мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон” дар ташкилоту муассисаҳои ноҳия санҷиш гузарондем.

Дар натиҷа маълум гардид, ки ҳолати коргузорӣ ва рафти иҷрои Қонуни мазкур дар шуъбаи маорифи ноҳия, мактаби санъати баҷагонаи ноҳия, баҳши омор, ноироти андоз, баҳши бехатарии озуқаворӣ ба талабот ҷавобгӯ нест. Бинобар ин ба роҳбарони ташкилотҳои мазкур ва ба шахсони мансабдори махсус ба ин кор вобасташуда барои ислоҳи камбудҳои дастур дода шуд.

- **Барои як суҳбати хеле самимӣ аз Шумо сипосгузорем.**

- Саломат бошед.

Сумангули АСАДБЕК

- **Лутфан бигӯед, ки баррасии муроҷиатҳои шахрвандон чӣ гуна сурат мегирад?**

Баррасии муроҷиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ асосан дар се шакл сурат мегирад.

Якум, муроҷиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки дар муҳлати 15-рӯз ҳаллу фасл карда мешаванд ва ба муаллиф, ё муалли-

Агар дар муроҷиатҳо ифодаҳои қабех, ё таҳқиркунанда, таҳдид ба ҳаёт, саломатӣ ва молу мулк ифода гардида бошад, ин гуна муроҷиатҳо бе баррасӣ мемонанд ва ба муроҷиаткунанда баъди се рӯзи ба қайд гирифтани муроҷиат хабар дода мешавад,

- **Вазъи баррасии муроҷиатҳои шахрвандон**

шахрвандон аз дигар намудҳои коргузорӣ ҷудо буда, ба зиммаи шахсони мансабдори махсус барои ин кор таъиншуда гузошта мешавад, ки онҳо барои тақмили ин кор чора меандешанд. Тамоми муроҷиатҳое, ки ба муассисаҳо ворид мегарданд, бояд қабул карда, ба ҳисоб гирифта, дар варақаи бақайдгирии назоратии (замимаи 1) ва дар дафтари

МАН ДҶУСТДОРӢ МОДАРЧОН

Пазмони модарҷонам,
Кай аз мактаб меояд.
Бо лаби пуртабассум,
Ба хона медарояд.

Дасти модарҷонам гул,
Овозаш мисли булбул.
Ман дӯстдори модарҷон,
Кисаҳояш пури пул.

Гулпарвар аст модарҷон,
Боғпарвари хушкор аст.
Модарҷонам мегӯяд,
Боғ аз одам ёдгор аст.

Модар шакардаҳон аст,
Модар ширинзабон аст.
Ҳазор некии олам,
Дар қалби ӯ ниҳон аст.

Фарзона аст модарам,
Ягона аст модарам.
Чун чароғи нурафшон,
Дар хона аст модарам.

Ба ману ба Ясмينا,
Алифбо модар ёд дод.
Аз ин рӯ модар ба мо,
Ҳам модар аст, ҳам устод.

Оғуши гарми модар,
Баҳри фарзанд биҳишт аст.
Худи ҳастии модар,
Баҳри мо сарнавишт аст.

Модар бузург инсон аст,
Мо баданем ӯ чон аст.
Модар файзи зиндагист,
“Чароғи хонадон аст”.

Қадри модар доништан,
Вазифаи фарзанд аст.
Модар ба фарзанди худ,
Чун ҷон ба тан пайванд аст.

**Васила ҲАЙДАРОВА,
толибаи синфи 4
МТМУ№1-и ноҳия**

БОРОН ВА ХАРГҶШАК

Абри найсон борон бор,
Аз бому дари мо шор.
Ин оби раҳмат бошад,
Ба мо файзи бисёр ор.

Бар сари ману дугона,
Бар бому дари хона,
Бо оҳанги тарона,
Абри найсон борон бор.

Мусичаи бегуноҳ,
Ҳар тараф дорад нигоҳ.
Дар шикофии дарахт,
Худро кардааст паноҳ.

Харгӯшаки ҳамсоя,
Ҳар рӯз буд таҳи соя.
Шар-шари борон сар шуд,
Харгӯшаки мо кар шуд.

Ҳамсоя бе боронӣ,
Бигӯ, кучо равонӣ.
Агар харгӯшак кобӣ,
Ёфтан наметавонӣ.

Харгӯшакат кар шудааст,
Сар то ба по тар шудааст.
Набаро, тар мешавӣ,
Чун харгӯш кар мешавӣ.

Харгӯш соҳибашро дид,
Тозон назди ӯ давид.
Дар оғушаш ба ҷо шуд.
Дур аз ранҷу бало шуд.

Шар-шари борон сар шуд,
Сару мӯи ман тар шуд.
Хуршед баромад ногоҳ,
Олам ҳам мунаввар шуд.

Раҳмат ба ту, эй офтоб,
Аз мо дигар рӯ матоб.
Бо ту хуррам зиндагист,
Бо ту зебо аст ҳаёт.

**Васила ҲАЙДАРОВА,
толибаи синфи 4
МТМУ№1-и ноҳия**

БОРОНИ РЕЗА-РЕЗА

Борони реза-реза,
Чӣ сон нармак мерезад.
Гуй бо элак модар,
Орди гандум мебезад.

Борони реза-реза,
Ҳама чоро кард тоза.
Кунун нафас мекашем,
Аз ҳавои озода.

Борони реза-реза,
Аз дарахтҳо мешорад.
Дар ин ғангом чир-чири,
Мусичаҳо мефорад.

Борони реза-реза,
Рухи гулҳо мешӯяд.
Баъди бас кардани он,
Сабзаи нав мерӯяд.

Борони реза- реза,
Мӯйҳои маро тар кард.
Аз хона баромадам,
Бориданашро сар кард.

Борони реза- реза,
Шодии нав меорад.
Файзу баракати нав,
Дар кишту кор меорад.

Борони реза-реза,
Дарёҳоро пуроб кард.
Заминҳои мардумро,
Ба назар нуқратоб кард.

Аз сари гули садбарг,
Борони реза борид,
Сархам шуд гули садбарг,
Ин кор ба ман нафорида.

Офтобаки дурахшон,
Аз кӯх сараш боло кард.
Садбарг қомат рост карду,
Офтобро тамошо кард.

Ману садбарг якбора,
Аз ин кор шудем хандон.
Чунки баъди ин борон,
Баромад тирукамон.

**Васила ҲАЙДАРОВА,
толибаи синфи 4
МТМУ№1-и ноҳия**

НОН САРВАТИ БЕБАҲОСТ

Нон неъматӣ гарон аст,
Азиз монанди ҷон аст.
Ба қадри нон расидан,
Кори пиру ҷавон аст.

Нон неъматӣ ноёб аст,
Бебаҳо мисли об аст.
Қадри нонро доништан,
Кори басо савоб аст.

Нон неъматӣ қиммат аст,
Чун ҷони кас қиммат аст.
Он маҳсули дастони,
Деҳқони баҳиммат аст.

Нон сарвати бебаҳост,
Қимат чун зару тилло аст.
Нону намак азизон,
Аз ҳама неъмат воло аст.

Нон неъматӣ муқаддас,
Нон неъматӣ нодир аст.
Нон набошад одам нест,
Нон аввалу охир аст.

Нон ҳастии инсон аст,
Неруи ҷисму ҷон аст.
Нон зеби меҳмондорӣ,
Дар ҳар як хонадон аст.

Гуруснагӣ бало аст,
Офати ин дунё аст.
Баҳри рафъи гуруснагӣ,
Нон беҳтарин ато аст.

Нон ҳастии одамон,
Зеб медиҳад дастархон.
Нонро кунед эҳтиёт,
Намешавад пушаймон.

**Аниса АМРИДОД,
хонандаи синфи 5,
МТМУ№26-и ноҳия**

ДАР БОҒИ ҲАВЛИИ МО

Садои булбули боғ,
Чӣ сон форами зебост.
Чиқ-чиқи майнаву сор,
Дилфиребу дилорост.

Булбули боғи ҳавлӣ,
Мафтуни гули раъност.
Булбул бо зоғу қафтар,
Дар боғи ҳавлӣ ошност.

Гурба бо сағи ҳавлӣ,
Ҷураҳои деринанд.
Биёву ба чашмат бин,
Орӣ аз кибру кинанд.

Булбул меҳонад суруд,
Турнаҳо гӯянд дуруд.
Гунҷишқо сипосгузор,
Ба ҳама буди набуд.

Лолаҳо хуш мерақсанд,
Дар боғи ҳавли мо,
Чунки ба даҳр мебахшанд,
Таровати беҳамто.

Садбарг, лолаву насрин,
Ҳастанд дӯстони қарин.
Бо дилфиребии худ,
Оро медиҳанд замин.

Офтоби болои сар,
Нурафшон аст ҳамеша.
Маҳтоби сари равзан,
Дурахшон аст ҳамеша.

Ба кӯху дашту саҳро,
Мо эҳтиром дорем.
Бо ин неъматӣ воло,
Мо шаъну шон дорем.

Мо дӯстдори табиат,
Дӯстдори гулистонем.
Аз табиат мо хурсанд,
Аз арз то осмонем.

**Аниса АМРИДОД,
хонандаи синфи 5,
МТМУ№26-и ноҳия**

ЗИНДАГӢ

Зиндагӣ рӯзе ба дунё дидаҳоро во кард,
Зиндагӣ моро ба ҳастии ҷаҳон огоҳ кард.
Зиндагӣ моро сабақ меод аз асли хеш,
Зиндагӣ моро чу инсонӣ бузург махлуқ кард.

Ҳар муроду мақсади мо аз ту аст,
Ҳам тариқат, ҳам ҳақиқат аз ту аст.
Ту шудӣ ҳамрозу ҳам ӯ ҳамсои мо,
Ту шудӣ ҳар лаҳза ҳамовози мо.

Зиндагӣ аз зистани мо сар шавад,
Зиндагӣ аз созиши мо сар шавад.
Зиндагӣ панд асту пандаш баҳравар,
Зиндагӣ зистан ҳаме маҷбур кард.

Зиндагӣ ширину ширинӣ зи туст,
Ҳар қадар оро диҳӣ, зебост ӯст.
Рангу ороиш чу аз лаълу нигин,
Тӯҳфаи қиматтарин аст дар замин.

Гар ту бошӣ марди майдону далер,
Ҳам ту меёбӣ ҳамон лаълу нигин.
Чун ту соӣ созиши ӯ ҳеҷ нест,
Гар ту бошӣ марди роҳу марди дин.

Зиндагӣ моро зи беҳуд худ кард.
Зиндагӣ моро зи ҳастӣ нест кард.
Зиндагӣ моро ҳамеша ҳамнафас,
Зиндагӣ зистан, шарт асту шарт,

Пас биё, хандон бошем ҳар замон,
Зиндагонӣ кунем, чун одамон.
Раҳму шафқатро ба майдон оварем,
Зиндагиро сӯзишу созиш диҳем.

Замира БУТТАЕВА

ДУОИ ХАЙР

Бигаштам аз Ватан имрӯз ман дур,
Зи ғам чашмони модар гашта кур.
Ғами дунё ба рӯи дӯши модар,
Кунад ёди писар бо дидаи тар.
Биҳоҳам сабри холиқ бар ту модар,
Маро пазмонӣ, чашмат ҷониби дар.
Ба лутфу бо ризоии Худованд,
Биёям наздат, эй дилсӯзу дилбанд.
Бубахшо ҳарчӣ дурам аз канорат,
Фидои қалбу ҷони интизорат.
Биёям назди ту аз баҳри дидор,
Бар оғӯш гирамат, эй ҷони афғор.
Бубахш, охир зи ман ҳаҷрам хаста гаштӣ,
Агар ғамгину дилшикаста гаштӣ.
Дуои хайр хоҳам аз ту модар,
Ки мебошад дуоят бахтовар.

Шерали Шехвали

КИТОБ РОҲБАЛАДИ МОСТ

Китоб раҳнамои мост,
Дӯсти беҳамтои мост.
Китоб фуруғи умр аст,
Файзи хонаҳои мост.

Китоб дӯсти ману туст,
Мебарад ба роҳи дуруст.
Китоб сарвати ноёб,
Биё, онро дорем дӯст.

Китоб манбаи хирад,
Манбаи илму адаб.
Китоб беҳтарин дӯст аст,
Баракаташ беадаб.

Китобро кун эҳтиёт,
Китоб аст файзи ҳаёт.
Китоб ёру мададгор,
Биёрад бахту нишот.

Китоб баҳор оварад,
Файз ба бор оварад.
Китоб ба ҳар хонадон,
Шодӣ бисёр оварад.

Китоб дилу ҷони мост,
Таъриху нишони мост.
Китоб роҳбалади мост,
Нишон аз хиради мост.

Китоб шамъи шабистон,
Олам аз он гулистон.
Китоб ҳастии мо аст,
Ҳастии ҳар яу инсон.

Озодаи ОЛИМБЕК

ТАЪЗИЯ

Хонандагони синфи 7-и му-
ассисаи таҳсилоти миёнаи
умумии №1-и ноҳияи Носири
Хусрав аз марги нобаҳангоми
ҳамсинфашон

Озодбек Ҷавлиев
сахт андӯхгун буда, ба марҳум
ҷаннати ҷовид ва ба аҳли хона-
водааш аз даргоҳи Худованд са-
бри ҷамил хоҳонанд.

СКАНВОРД

Моҳи шарифи
Рамазон

Сағерагӣ

Тортанак

... Ши
Мин

"Мантиқ-
... тайр"-и
Аттор

Дав-
лат
дар
Осиё

Теп-
паи
ба-
ланд

Асбоби
нақшакашӣ

Элвис
..., си-
тораи
рок-н-
рол
(ИМА)

Прези-
денти
якуми
Русия

Кӯтоҳшудаи
номи Марга-
рита

Чамъи
асбобҳо

Номи маъмули
мardонаи русӣ

Якда-
фъи-
на

Тӯҳфаи
идона

Хирад,
шуур

Металли ме-
дал барои ҷои
сеюм

«Ҳамроҳак»-и
статор дар тур-
бинаи нерӯгоҳҳо

Мӯйи
пе-
чон

Нӯги ове-
зони салла

Ки-
фоя

Чонва-
рони
беусту-
хон

Ҳам,
инчу-
нин

Тез,
фав-
ран

Дар ши-
мол ё
чануби
Замин

Дафтар-
чаи қайдҳо

Долла-
ри гру-
зинҳо

Марк ..., нави-
сандаи
амрикоӣ

Шаҳр-
бандари
машҳури
Ҳиндус-
тон

Кӯҳи
вулқондор дар
Ҷопон

... кар-
дан =
илова
кардан

Воли-
даи
Рустам

Шарм,
изо

Амонат,
замонат

Пайгамба-
ри насро-
ниҳо

Тиф-
ли
си-
на-
мак

Ғала-
ба,
нусрат

Зав-
ҷаи
лорди
анг-
лис

Мо-
шини
ҳарбӣ

Таҳдид-
гар

Рӯзи
сеюми
ҳафта

Қиёмат

Дерина

Қисми маош,
ки пешакӣ ме-
диҳанд

50
%

Чӯби
такя

Як навъи мак-
таби махсус

«Овози
...»- озмун
дар
«Баҳорис-
тон»

Пойтах-
ти дав-
лати
исломӣ

Шарм

Кали-
маи те-
лефонӣ

Май, ша-
роб

Адл,
ин-
соф

Борони
сахт,
офати
табиӣ

Эътиқод,
боварӣ

Нӯшоки
аз
лимӯ

Баҳс
ва
гуф-
туғу

Кемерон
... актрисаи
амрикоӣ

Кӯча дар
шаҳри
Душанбе

Автомоби-
ли немисӣ

Ҳасрат

Караш-
маю
ғамза

Пойтахти
кишвари
назди
Балтика

Ҳаччи
асғар

Дар ин
нимҷазира
Рими
Қадим
воқеъ буд

Чордано
..., му-
наҷҷими
Италия

Мод-
даи
ки-
миёвӣ

Ва-
сеъ,
фарох

Импотент

Модар
(лаҳҷавӣ)

Сабза-
воти
«серли-
бос»

Дарёчаи
сунъӣ

Гиёҳи
хушбӯй
барои
ош

Қаро-
ри суд

Қабилаи
ҳиндуҳои
Перу

Матои
кӯрпа-
ворӣ

Авлодӣ,
меросӣ

Инки-
шоф

Ғам,
Ранҷу
ғам

Унсур-
и ки-
миёвӣ,
Fe

Унсур-
и ки-
миёвӣ,
ме-
талли
сурх

Мисл,
монанд
(китобӣ)

Тӯдаи
хок
ва рег

Молидан
бо даст

Норасой,
айб

Додар

Пойтах-
ти дав-
лат дар
Аврупо

БОЗЁФТҲОИ ОХИРИНИ ОЛИМОН ДАР БОРАИ ВИРУСИ НАВ

Моҳи декабри соли 2019, дар Вуҳан як бемории шадиди роҳи нафас, ки тавассути вируси номаълум ба вучуд омадааст, зуд ва бо суръати зиёд ба тамоми Чин (Хитой) паҳн шуд. Овозаи ин беморӣ бо суръати зудтаре аз ҳуди беморӣ паҳн мешавад ва мартдумро ба воҳима меоварад.

Рӯзи 23-юми январ раиси Кумитаи ҳолатҳои фавқулодаи Созмони Ҷаҳонии Беҳдошт (СҶБ) эълон дошт, ки пандемия номидани паҳншавии коронавирус ханӯз зуд аст, аммо аллакай пас аз ҳафтае, 30-юми январ, СҶБ эълон кард, ки хуруҷи коронавир-ус як ҳолати фавқулодаи хатар ба сиҳати ҷомеаи ҷаҳонӣ мебошад. Созмони Ҷаҳонии Беҳдошт вируси навро «COVID-19» ном дод ва аз олимони ва мутахассисон даъват кард, то давои ин вируси марговарро ҳарчӣ зудтар пайдо кунанд.

Вируси нав аз одам ба одам мегузарад ва суръати паҳншавии он назар ба зукоми оддии мавсимӣ тезтар аст.

Тибқи як таҳқиқоти Чжонг Наншан - роҳбари гурӯҳи коршиносон, ки аз ҷониби ҳукумати Чин таъин шудааст ва назорати хуруҷи коронавирусо ба ӯҳда дорад, дав-раи миёнаи ҳисоби (инкубатсияи) корона-вирус танҳо се рӯз аст. Натиҷаҳои таҳқиқоти охирини нашршуда нишон доданд, ки танҳо дар баъзе ҳолатҳо давраи ҳисоб барои ко-ронавируси нав метавонад то ба 24 рӯз бирасад. Аз ин рӯ, дароз кардани мӯҳлати инҳисор (карантин) барои шахсони гумонбар ба ин беморӣ лозим нест.

Натиҷаҳои ба дастовардаи олимони ба-рои роҳнамоии амалияи барқарор кардани мӯҳлати инҳисор барои қатъи иртиботи на-здик бо беморони сироятшудаи коронавиру-си COVID-19 истифода мешаванд.

Олимони даъво доранд, ки COVID-19 ба истилоҳ, ҷияни коронавирусоҳои қаблӣ SARS ва MERS мебошад, ки ҳамаашон аз зоти коронавирусоҳои зоонотикӣ ҳастанд, яъне онҳое, ки аз ҳайвонот ба одам гузаш-таанд.

Оид ба он ки COVID-19 чӣ гуна дар тани инсон амал мекунад ва ба он зарар меорад, олимони то ҳол ҷавоби дақиқ надодаанд. Яго-на чизи то ҳол маълум он аст, ки коронави-руси COVID-19 ба монанди коронавирусоҳои SARS ва MERS шадидан зарарнок аст. Ба монанди дигар бемориҳои роҳи нафас COVID-19 дар бадани инсон «тӯфон» ва «оташ» барпо мекунад ва он на танҳо ба шуш, балки ба ҷигар, гурдаҳо, испурҷ ва узвҳои дигари ҳаётии бадан таъсир мерасо-над.

Беморони метавонанд табларза ва сул-фа дошта бошанд, ки баъдан варами шуш ё бадтар аз онро ба бор меоваранд. Анна Сук-Фонг Лок, муовини декани маркази таҳқиқоти бемориҳои Мактаби Пизишкӣи Донишгоҳи Мичиган ва собиқ президенти Созмони Ам-рико оид ба омӯзиши бемориҳои ҷигар шарҳ медиҳад, ки ба монанди зукоми муқаррарӣ, ҳама коронавирусоҳо (ҳам SARS ва MERS ва ҳам COVID-19) бемориҳои роҳи нафас мебо-шанд ва маркази ҳамлаи онҳо шуши инсон аст. Одатан онҳо ҳангоми сулфа ё атсази-нии шахсе паҳн мешаванд. Дар ҷунин ҳолат қатрачаҳои сулфа ва ё атсаи ин шахс дар ҳаво паҳн мешавад ва метавонад вирусо ба ҳар одами бо ин шахс дар тамоси наздик буда, бирасонад.

Се марҳилаи марговар: нусхабардо-рии вирус, фаъолияти аз ҳад зиёди низоми масъуният (низоми иммунӣ), вайрон шудани шуш.

На ҳама беморони аз ин се марҳила мегу-

заранд. Дар асл, танҳо 25 дарсади беморони ба вируси роҳҳои нафас сироятшуда аз но-расоии шадиди кори шуш азият мекашанд. Монанд ба ин, тибқи маълумоти пешакӣ, 82 фоизи ҳолатҳои сироят ба вируси COVID-19 нишонаҳои сабуки бемориро ба бор меова-ранд, ҳолатҳои боқимонда ҷиддӣ ё хатарнок мебошанд.

Дар рӯзҳои аввали сироят коронавиру-си нав ба ҳуҷайраҳои шуши одам зуд во-рид мешавад. Ин ҳуҷайраҳои шуш дар ду намуд пайдо ҳастанд: онҳое, ки луоб ба вучуд меоранд ва онҳое, ки дорои пашми ба мӯй мубаддалгардида мебошанд, ки ин пашмакҳо мижача ном гирифтаанд. Луоб бофтаи шушро аз микроорганизмҳои зарар-нок муҳофизат мекунад ва шуши моро на-мемонад хушк шавад. Ҳуҷайраҳои мижачаҳо бошад дар атрофи луоб давр мезананд ва тамоми кӯшишҳоро ба ҳарч медиҳанд, то лу-обро аз хошоке ба монанди гард ё вирус ва дигар ғализиҳо тоза нигоҳ доранд.

Мэттью Фриман, як профессори Мак-таби тиббии Донишгоҳи Мэриленд, ки коронавирусоҳои зарароварро меомӯзад, шарҳ медиҳад, ки «коронавируси SARS куш-тани ҳуҷайраҳои мижачаҳоро дӯст медошт ва ба ин восита роҳҳои нафаскашии бемор-ро бо хошок ва моеъ пур мекард. Фриман бар он аст, ки коронавируси нав ҳам ҳуди ҳамина гуна амалро ба бор меоварад». Мэттью Фриман барои он ба ин хулоса мерасад, ки таҳқиқоти пешакии вируси COVID-19 нишон доданд, беморони зиёде ба варами ҳарду шуш гирифта мешаванд ва нишонаҳои мо-нанди тангии нафаскаширо доранд.

Маҳз аз ҳамина вақт марҳилаи дуввуми таъсири зарарнокии вируси COVID-19 шуруъ мешавад, ки дар ин марҳила низоми масъ-уният ба бадани мо кори худро оғоз мекунад. Ҳангоми ҳузури ҳамлаи вирусӣ узвҳои дохи-ли бадани мо барои мубориза бо ин беморӣ фаъол мешаванд ва шушро бо ҳуҷайраҳои масъуниятӣ (иммунӣ) пур мекунанд, то вай-роншавии шушро пешгирӣ, барқарор ва бофтаи шушро барқарор кунанд.

Бо фаъолияти дурусти низоми масъу-ният, ин раванди илтиҳоб ба таври қатъӣ танзим карда мешавад ва кори он танҳо бо минтақаҳои сироятшуда маҳдуд мешавад. Аммо вақте низоми масуниятӣ мо вайрон ме-шавад, ин ҳуҷайраҳои масъуниятӣ дар роҳи худ ҳама ҷизро, аз ҷумла бофтаҳои солими узвҳои бадани моро мекушанд. Шушҳои мо боз ҳам чиркинтар мешаванд ва варами онҳо шадидтар мешавад.

«Ҳамина тавр, аз аксуламали низоми масъуният (ҳангоми сирояти коронавир-ус), мо зарари бештар мебинем, на камтар», - гуфтааст профессор Мэттью Фриман.

Дар марҳилаи саввум зарари коронави-рус ба шуш торафт меафзояд, ки метавонад ба камбӯд ё истои кори шуш оварда расо-над. Дар ин ҳолат, ҳатто агар он ҳолат мар-говар ҳам набошад ва баъзе беморони зинда монанд, ба шуш осеби саҳт мерасад. Мисли вируси SARS, коронавируси нав дар шуши зарардида сӯрохиҳоро ба вучуд меорад, ки онҳо «намуди сӯрохиҳои асали мумдор»-ро доранд. Олимони ҷунин меҳисобанд, ки ин сӯрохиҳои «мисли асали мумдор» эҳтимол аз ҷониби аксуламали аз ҳад зиёди низоми

масуниятӣ мо ба вучуд меоянд, ки натиҷаи он аксуламал бояд ҷароҳатҳое бошанд, то шушро аз вирус ҳифз намоянд ва мустаҳкам нигоҳ доранд. Дар ҳолати вориди ҷунин тағйирот ба шуш, ба шуши беморони аксар вақт вентиляторҳо мегузоранд, то нафаска-шии онҳоро осонтар гардад.

Дар баробари он, ҷунин варами шуш ба мембранаҳои байни ҳалтаҳои нафас ва рағҳои хунгузар таъсир мерасонад ва онҳоро шаффофтар мегардонанд. Ин ҳол боиси бо моеъ пур шудани шуш мегардад, ки ба қобилияти он ба пур кардани хун бо окси-ген таъсири бад мерасонад. «Дар ҳолатҳои вазнин аксар вақт шумо шуши худро бо моеъ пур мекунад ва бинобар ин нафас гирифта наметавонед ва ҳамина тавр одамони меми-ранд.» - хулоса баровардаст профессор Мэттью Фриман.

Вақте ки коронавир-ус ба бадани мо дохил мешавад, он дар тарафи берунии ҳуҷайраҳои инсон ҳуҷайраҳоро меҷӯяд, ки дарвозаҳои дӯстдоштаашро доранд: яъне - сафедаҳоро, ки ретсепторҳо ном до-ранд. Агар вирус дар ҳуҷайра ретсепторҳои мувофиқро пайдо кунад, вай метавонад ба он ҳамла кунад.

Ба гуфтаи Анна Сук-Фонг Лок (муови-ни декан оид ба тадқиқоти бемориҳо дар Мактаби Пизишкӣи Донишгоҳи Мичиган ва президенти собиқи Созмони Амрико оид ба омӯзиши бемориҳои ҷигар), баъзе вирусоҳо «ҳангоми интиҳоби дарҳои ворид шудана-шон ҳосияти хурдагирӣ доранд, аммо дига-рон каме бадахлоқтар ҳастанд ва метаво-нанд ба осонӣ ба ҳамаи намунаҳои ҳуҷайраҳо ворид шаванд.»

Аммо, ин аслан нишонаи он нест, ки ҳуди вирус дар тамоми бадан паҳн меша-вад, - меғӯяд Ангела Расмуссен, муҳаққиқи вирус ва пажӯҳишгари Мактаби тандурустии ҷамъиятии Колумбия.

Тибқи назари муҳаққиқи ахирӣ, ин ҳолат метавонад як тундбодӣ оддии ситокинҳо бо-шад, яъне сафедаҳое, ки низоми масъуният онҳоро ҳамчун нишонҳои амали худ истифо-да мекунад. Ситокинҳои ҳуҷайраҳои масъуни-ятиро ба макони сироят ҷалб мекунанд. Си-пас ҳуҷайраҳои иммунӣ бофтаи зарардидаи баданро мекушанд, то қисмҳои дигари аъзои баданро эмин нигоҳ доранд. Мо ба низоми масъуниятӣ худ така карда, дар муқобили таҳдидҳо ором монданро интиҳоб мекунем. «Аммо дар вақти сирояти беназорати коро-навир-ус, низоми масъуният ситокинҳоро би-дуни ҳечгуна танзим ба шуш ворид мекунад» - шарҳ медиҳад Ангела Расмуссен.

Вай меғӯяд: «Ба ҷои бо таппонча ҳадаф гирифтани (вирус), шумо (низоми масъуни-яти мо) дастгоҳи мушакиро истифода ме-баред.» Маҳз дар ин ҷо мушқилот ба миён меояд: ҷисми шумо на танҳо ҳуҷайраҳои сироятшударо вайрон мекунад, балки ба бофтаҳои солими узви бадан ҳамла меку-над.»

Ҳамина тарик, таъсири сирояти корона-вир-ус берун аз шуш паҳн мешавад. Тӯфони ситокинӣ илтиҳобро ба вучуд меорад, ки рағҳои хунгузарро дар шуш сушт наму-да, маҷбур мекунад, ки моеъ ба ҳалтаҳои шуш ворид шаванд.» Дар асл, рағҳои хунгузари-тон худашон хун мерезанд», - меғӯяд Анге-ла Расмуссен. «Тӯфон ба низоми гардиши хуни шумо ворид мешавад ва барои якчанд узвҳои низомиатон мушқилот эҷод мекунад ва аз ин ҳол дигар ҳама ҷиз метавонад ҳоли бадтареро пайдо кунад.»Олимони то ҳоло дақиқ наметонанд, ки ҷаро баъзе беморони

дар ҳолати сирояти коронавир-ус мушки-лии бемориҳои берун аз шушро аз сар ме-гузаронанд, аммо сабаби он метавонад ба бемориҳои асли, ба монанди бемории қалб ё диабет вобаста бошад.

Оё занони ҳомила метавонанд кӯдакони таваллуднашударо дар батни худ сироят ку-нанд ва ё ки ин беморӣ мумкин аст ҳангоми таваллуд ва ё тавассути шири сина сар зада бошад? Қаблан, бо вучуди он ки занони ҳомила ба коронавирусоҳои SARS ё MERS сироят ёфта буданд, ягон ҳолати гузаштани ин вирусоҳо аз модар ба кӯдак сабт нашуда буд. Ангела Расмуссен меғӯяд: «Ғайр аз он, дигар роҳҳое ҳастанд, ки кӯдаки навзод мета-вонад коронавирусо пайдо кунад. Масалан, дар ҳолати фавқулода ҳангоми таваллуд дар беморхонаи пур аз беморони сироятшуда.»

Дар асл, натиҷаи як пажӯҳиши нав ко-ронавир-ус аз модар ба кӯдак интиқол дода намешавад. Дар гузориши худ муҳаққиқон навиштаанд, онҳо нӯҳ занро дар Вуҳан мушоҳида кардаанд, ки мубталои ви-руси COVID-19 буданд. Баъзе занон бо душвории дучор мешуданд, аммо ҳама ҳолатҳо боис ба таваллуди зинда ва бе далелҳои интиқоли вируси нав буданд. Гар-чанде ки ин таҳқиқот имкони интиқоли вирус-ро дар давраи ҳомила будан пурра истисно намекунад, аммо зарурати эҳтиётгирӣ дар мубоҳисаҳо дар бораи ин беморӣ таъкид карда мешавад.

Ангела Расмуссен меғӯяд, «пеш аз он ки шумо дар бораи воқеият будани рӯйдоде су-хан меғӯед, бояд дар даст далелҳои қатъӣ дошта бошед ва ҳатман пеш аз ворид карда-ни тағйирот ба усули табобат ё аз нуқтаи на-зари даҳолат ба сиёсати давлатӣ далелҳои қатъӣ бояд вучуд дошта бошанд».

Созмони Ҷаҳонии Беҳдошт барои пешги-рии сироят ба коронавируси нав тавсияҳое омода кардааст.

Бо мақсади муҳофизат кардани худ ва дигарон аз сирояти вирус, Созмони Ҷаҳонии Беҳдошт риояи оддитарин қоидаҳои беҳдоштро тавсия медиҳад. Бояд зуд-зуд дастҳои чиркиншударо бо собун ва зерӣ оби равон шуст, махсусан пас аз атса задан ё сулфидан ва ҳамчунон ҳангоми нигоҳубини беморони, ҳангоми тайёр кардани хӯрок, пас аз рафтани ба ҳоҷатхона, пас аз олудан ба чирк ё партовҳо, пас аз тамос бо ҳайвонот ё партовҳои онҳо. Ҳангоми сулфидан ва атса задан даҳон ва биниро бо рӯймолча мепошонанд.

Инчунин шумо аксар вақт бояд дастҳо ва рӯятонро бо моеи дорои спирт ё дигар во-ситаи антисептикӣ тоза кунед. Ин ва дигар ҷораҳои муҳофизат аз коронавирусо та-вассути паҳш кардани ин линк пайдо кардан мумкин аст.

Духтурон, инчунин, тавсия медиҳанд, ки ба ҷойҳои ҷамъиятӣ наравем ва алоқаи ҷисмониро бо одамон, ки нишонаҳои зуком доранд, қатъ кунем. Эҳтиёт бояд шуд, то ба чашм, бинӣ, даҳон ва рӯямон даст назанем, зеро вирус худ ба худ аз сатҳи рӯй ба роҳи нафаси мо дохил намешавад. Вай ба миё-нарав, яъне дастҳоямон ниёз дорад ва аз ин рӯ, бояд кушиш ба ҳарч дод, то бо дастони худ ашъёи атрофро камтар даст расонем.

Тибқи баъзе гузоришҳо, паҳншавии ко-ронавир-ус коҳиш ёфтааст, аммо шод шу-дан ханӯз хеле зуд аст. Духтурон маслиҳат медиҳанд, ки ба воҳима наафтем, вале боз ҳам тамоми ҷораҳои эҳтиётро биандешему ба кор андозем.

«БЕШКЕНТ»

«Бешкент»

Муассис: Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Носири Хусрав

Рӯзнома дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон 25 феввали соли 2019, тахти №128/РЗ-97 ба қайд гирифта шудааст.

Нашрия ба хотири гуногундешӣ низ мавод ба таъ меҳасонад ва идораи рӯзнома метаво-над ба муҳтавои он ҳамфиро набошад.

Дастхат ва суратҳо ба муаллифон баргардо-нида намешаванд.

Ҳайати таҳририя:

Сармуҳаррир: Сумангул АСАДБЕКОВА

Котиби масъул: Хушрӯзи МУЛОАСЕН

Мудири шуъба: Амриддин ВАЗИРОВ

Хабарнигор: Замира БУТАЕВА

Саҳифабанд: Рустам САФАРОВ

Рӯзнома дар ҶСК Матбаа-и Қўрғонтеппа бо теъдоди 620 нусха ба таъ расидааст.

Супориши рақамӣ: —

Нишони:шаҳраки Баҳор, кӯчаи Исмоили Сомонӣ, ошёнаи дувуми Ҷасри фарҳанг.
тел: 8(3258) 2-21-64
E-mail: n.husrav@mail.ru